

Дороніна Т.О. Сертифікація як інструмент оцінки професійної кваліфікації педагогічних працівників (проект закону України «Про освіту»). *Психологія та педагогіка сучасності: проблеми та стан розвитку в Україні (25-26 серпня 2017 р.) : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції.* – Львів, 2017. – С.91-94.

Дороніна Т.О.
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки
Криворізький державний педагогічний університет
м.Кривий Ріг, Україна

СЕРТИФІКАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОЦІНКИ ПРОФЕСІЙНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ (ПРОЕКТ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ОСВІТУ»)

Зміни, які відбуваються сьогодні у системі освіти порушили серед освітян дискусію щодо кадрового забезпечення сучасних шкіл, тобто оцінювання відповідності рівня освіти вчителів, вимогам часу. Своєрідним викликом вважаємо актуалізоване в педагогічному дискурсі питання сертифікації, особливо на тлі результатів ЗНО та Проекту Закону «Про освіту». Дискусія ще більше загострюється супутніми проблемами: підвищення заробітної плати вчителів та необхідністю їхнього скорочення. Так, у публікації на порталі громадських експертів «Освітня політика» за 2014 р. Т. Ткачук зауважує: «ми можемо отримати ресурси для суттєвого підвищення заробітної плати учителя в Україні мінімум удвічі, скоротивши одну третю учителів, які в кращому випадку погано вчать дітей, а в гіршому – завдають непоправної шкоди їхньому здоров'ю» [3]. Таке категоричне судження, на нашу думку, не відповідає дійсності та не виправдано ставить під сумнів кваліфікацію всіх вчителів.

Втім інтелектуальний рух цієї ідеї розпочався ще раніше, але на сьогодні сама ідея сертифікації вчителів не лише здобула суттєвої підтримки з боку міністра освіти та науки України Л. Гриневич та вже майже законодавчо уведена. Маємо на увазі проект Закону «Про освіту», що на сьогодні існує у двох варіантах – на офіційному веб-порталі МОН України [2] та на веб-порталі Верховної Ради України [3]. У обох варіантах міститься інформація щодо професійної кваліфікації педагогічних та освітньо-педагогічних працівників, що вважаємо за необхідне навести.

Зокрема, у Проекті Закону України «Про освіту» (з офіційного веб-сайту МОН України) [1]:

- статтею 32 «Оцінювання професійних кваліфікацій» (Розділ IV Освітні програми, кваліфікації та документи про освіту) пункт 4 легітимізуються нові органи оцінювання професійних кваліфікацій – *кваліфікаційні центри* («це уповноважені організації для оцінювання професійної кваліфікації осіб, офіційного засвідчення/визнання/підтвердження набутої особами кваліфікації (у тому числі, отриманої шляхом неформальної, інформальної освіти) та надання відповідного документа про освіту (свідоцтво, атестат, диплом, посвідчення, сертифікат) та/або документа про професійну кваліфікацію»);

- статтею 47 «Професійний розвиток та підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (Розділ VII Професійний розвиток та оплата праці педагогічних та науково-педагогічних працівників) докладно описано зміст, форми, процедуру вибору освітніх програм тощо для підвищенні кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників; що суттєво доповнюється статтею 48 «Сертифікація педагогічних працівників», якою запроваджується нова система сертифікації (у прикінцевих положеннях до Закону – добровільної), яка лише декларує, що «порядок сертифікації та професійні стандарти педагогічної діяльності затверджує центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки», проте низка нинішніх закладів післядипломної (зокрема, педагогічної освіти) від цього процесу практично відсунута.

Проект Закону України «Про освіту» (з офіційного веб-сайту Верховної Ради України)[2]:

- статтею 34 «Кваліфікації» (Розділ IV Стандарти освіти, освітні програми, кваліфікації та документи про освіту) частково повторюється стаття 32 «Оцінювання професійних кваліфікацій» Проекту МОН України, проте містить докладні уточнення пунктами 1-8; пункт 9 конкретизує завдання кваліфікаційних центрів, втім оминає процедуру присудження кваліфікації, а лише посилається на «спеціальні закони та інші нормативно-правові акти» (пункт 10);

- стаття 50 «Атестація педагогічних працівників» (відсутня у проекті МОН), натомість статті 51 Сертифікація педагогічних працівників повторює статтю 48 із проекту МОН, проте більш докладно визначає, що таке сертифікація («зовнішнє оцінювання професійних компетентностей педагогічного працівника (у тому числі з педагогіки та психології, практичних вмінь застосування сучасних методів і технологій навчання), що здійснюється шляхом незалежного тестування, самооцінювання та вивчення практичного досвіду роботи», – пункт 1) та скорочує термін дії сертифікату до трьох років (у Проекті МОН пропонується визнавати сертифікат дійсним 5 років).

В якості узагальнення висловимо декілька припущень.

Безумовно, від рівня підготовки майбутнього вчителя залежить його подальша професійна реалізація. Втім практика роботи доводить, що ґрунтовні знання предмету не забезпечують виключно високої якості його викладання. Знання методик та педагогічних технологій не є запорукою їхнього ефективного застосування. Вчитель розвивається весь час своєї роботи, оскільки не буває однакових груп учнів, та на ефективність реалізації тієї чи тієї технології завжди впливають конкретні педагогічні ситуації.

Кваліфікація вчителя вибудовується роками, тому традиційна, випробувана система атестації цілком виправдана, хоча і потребує суттєвої модернізації задля усунення значної формалізації (часткового суб'єктивізму), що призводить до перевантаження вчителя, відволікає його від безпосередньої освітньої діяльності та взагалі тримає у психологічному напруженні.

Припускаємо, що атестація педагогічних працівників ще певний час буде зберігатися, вірогідно саме тому в згаданих вище Проєктах сертифікація згадується поряд із атестацією (тобто обидві форми підтвердження вчительської кваліфікації співіснують паралельно). Втім надалі сертифікація залишиться єдиною формою підтвердження професійної кваліфікації.

Звісно, добровільність сертифікації (на початку її уведення) має стимулювати саморозвиток вчителя. Але сама процедура викликає значні застереження через свою невизначеність та посилення на кваліфікаційні центри, які також ще будуть створені. Втім питання: на базі чого вони будуть створені, хто буде оцінювати вчителів, які сертифікати будуть зараховані, а які ні та багато інших, – залишаються остаточно не розв'язаними. Ця ситуація може призвести до появи значної кількості «центрів», що пропонуватимуть свої освітні послуги із сертифікованих програм. Однак, сертифіковані програми та сертифікація вчителів – взагалі різні поняття. Вже сьогодні в інтернет просторі можемо віднайти значну кількість таких пропозицій.

Отже, сертифікація як інструмент оцінки професійної кваліфікації педагогічних працівників матиме своє продовження, однак ще потребує свого ретельного опрацювання. Потребує значної уваги і проєкт закону «Про освіту», оскільки на сьогодні очевидним є його переобтяженість важливими проте дрібними уточненнями (Закон України «Про освіту» 1991 р. – 34 стор.; проєкт, винесений на ухвалення ВР України – 121), які можуть бути основою для розробок відповідних концепцій, положень тощо, що регламентуватимуть різні види освітньої діяльності взагалі.

Список літератури:

1. Проєкт Закону України «Про освіту» [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Міністерства освіти та науки України. – Режим доступу :

<http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/gromadske-obgovorennya-zakonoproektu-%C2%ABpro-osvitu%C2%BB.html>.

2. Текст законопроекту («Про освіту»), підготовленого до другого читання (10.07.2017) [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=58639&pf35401=428951>.

3. Ткачук Т. Потрібна сертифікація освітян [Електронний ресурс] / Т.Ткачук // Освітня політика: портал громадських експертів. – Режим доступу : <http://education-ua.org/ua/articles/329-potribna-sertifikatsiya-osvityan>.